

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2025-10-22

Remissyttrande över utkast till lagrådsremiss *Privatkopieringsersättning* (Ju2025/01727)

Inledning

Konstnärsnämnden har fått utkast till lagrådsremiss *Privatkopieringsersättning* (Ju2025/01727) på remiss och lämnar härmed sitt yttrande.

Utöver Konstnärsnämndens grunduppdrag att hålla sig underrättad om konstnärers¹ ekonomiska och sociala villkor har myndigheten, enligt sitt regleringsbrev, även i uppdrag att sprida kunskap om upphovsrätten och dess betydelse för konstnärers företagande inom de kulturella och kreativa branscherna, samt om de förutsättningar som den tekniska utvecklingen skapar.²

Upphovsrättens betydelse för konstnärers villkor

För de allra flesta konstnärliga yrkesgrupper är upphovsrätten avgörande för möjligheten att försörja sig på och utvecklas inom sitt konstnärliga och kreativa yrke. Genom upphovsrätten ges upphovspersoner och utövare inflytande över hur deras verk och prestationer används, och möjlighet att erhålla successiv ersättning för sitt konstnärliga arbete över tid.

Att upphovsrätten fungerar väl för upphovspersoner och utövare är avgörande för att hela näringskedjan inom de kulturella och kreativa branscherna ska kunna utvecklas och växa. De materiella och ekonomiska värden som byggs upp inom dessa branscher har sin grund i upphovspersoners och utövares konstnärliga arbete och skapande.

Sammanfattning

Konstnärsnämnden tillstyrker i stort lagrådsremiss som helhet och ser att förslagen försöker åstadkomma ett system som ger rättighetshavarna rimlig compensation samtidigt som de skapar den förutsägbarhet som branschen har efterfrågat.

¹ I uppdraget avses yrkesverksamma upphovspersoner och/eller utövare oavsett konstområde.

² Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Konstnärsnämnden.

Konstnärsnämnden välkomnar särskilt att samtliga upphovspersoner vars ensamrätt inskränks också kommer att vara ersättningsberättigade. Det innebär bland annat att text- och bildområdet fullt ut omfattas, samtidigt som Sverige säkerställer att EU-rättens krav uppfylls i detta avseende. I förlängningen bidrar förändringen till att stärka tillkommande rättighetshavares ekonomiska förutsättningar och yrkesmässiga villkor, vilket är en positiv utveckling.

Konstnärsnämnden är tveksam till att fotografiska bilder inte ska vara ersättningsberättigade och menar att detta riskerar att skapa tolkningsproblem och ersättningsbortfall för fotografer. Myndigheten anser därför att den närstående rättigheten för framställare av fotografisk bild bör behållas.

Konstnärsnämnden anser även att det finns skäl att höja takbeloppen mot bakgrund av den vidgning av ersättningsrätten som gjorts, bland annat till att omfatta länder utanför EU/EES samt de utökade rättigheterna för radio- och tv-företag. Myndigheten har dessutom svårt att se logiken i att ersättningen per gigabyte ska undantas från indexuppräknings.

Utkast till lagrådsremiss Privatkopieringsersättning

5. Det bör inte inrättas en privatkopieringsnämnd

- Konstnärsnämnden delar utkastets bedömning att det inte bör inrättas en privatkopieringsnämnd som meddelar föreskrifter om ersättnings storlek.

Konstnärsnämnden vill understryka den grundläggande funktion som dagens ordning bygger på, där förhandlingar mellan de aktörer som betalar ersättningen och de organisationer som administrerar den utgör kärnan. Denna ordning ger upphovspersoner möjlighet att, genom förhandling eller rättsliga åtgärder, påverka sin ersättning

6. En översyn av nuvarande ersättningsordning

6.1 Inskränkningen för kopiering för privat bruk

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets bedömning att de möjligheter som inskränkningen ger till kopiering för privat bruk utgör en rimlig avvägning mellan upphovsmännens och den breda allmänhetens intressen och därför inte bör ändras.

Konstnärsnämnden vill understryka att det, för den intresseavvägning som görs, är av stor betydelse att rättighetshavarna ges rätt till ersättning för det ingrepp i upphovsrätten som en inskränkning innebär. Det bör också särskilt beaktas att en av utgångspunkterna för den EU-rättsliga harmoniseringen av upphovsrätten är att en hög skyddsnivå ska säkerställa och värna den betydelse upphovsrätten har för det intellektuella skapandet.

6.2 Rätten till ersättning

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts för kopiering för privat bruk och vars verk utnyttjats – ska ha rätt till ersättning under förutsättning att de inte endast påverkas ekonomiskt av inskränkningen i obetydlig omfattning.

- Konstnärsnämnden ställer sig dock tveksam till att fotografiska bilder inte ska vara ersättningsberättigade och menar att denna avgränsning riskerar att skapa tolkningsproblem samt leda till ersättningsbortfall för fotografer.

Konstnärsnämnden har förståelse för utkastets avsikt att filtrera bort vissa bilder, till exempel privata bilder som kopierats från sociala plattformar. Myndigheten ser dock en risk med att fotografiska bilder inte ska omfattas av ersättningsrätten. Utifrån principen att rättighetshavare inte ska undantas från rätten till ersättning när deras ensamrätt inskränks – förutsatt att de påverkas ekonomiskt mer än obetydligt – anser Konstnärsnämnden att den betydelsefulla närstående rättigheten för framställare av fotografisk bild bör behållas, eftersom även denna rätt inskränks genom förslaget.

6.3 Ersättningsgrundande anordningar

- Konstnärsnämnden tillstyrker förslaget att ersättningsgrundande anordningar inte längre ska vara begränsad till upptagning av ljud eller rörliga bilder.

Konstnärsnämnden välkomnar att samtliga upphovspersoner vars ensamrätt inskränks också kommer att vara ersättningsberättigade. Det innebär bland annat att text- och bildområdet fullt ut omfattas, samtidigt som Sverige säkerställer att EU-rättens krav uppfylls i detta avseende. I förlängningen bidrar förändringen till att stärka tillkommande rättighetshavares ekonomiska förutsättningar och yrkesmässiga villkor, vilket är en positiv utveckling.

6.4 Skyldigheten att betala ersättning

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att ersättningsskyldigheten även fortsatt ska ligga på näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller inför ersättningsgrundande anordningar.
- Konstnärsnämnden välkomnar även förtydligandet att näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet från utlandet till en konsument säljer anordningar ska omfattas av ersättningsskyldigheten.
- Konstnärsnämnden tillstyrker även förslaget att ersättningen ska betalas vid försäljningen av en anordning, om inte försäljningen sker till en näringsidkare som genom avtal med en sådan organisation som har rätt att kräva in ersättningen har övertagit betalnings- och redovisningsansvaret för anordningen.

6.5 Ersättningens storlek

- Konstnärsnämnden tillstyrker förslaget att ersättningens storlek ska anges i lag och att en omräkning av ersättningsbeloppen ska göras vart tredje år utifrån konsumentprisindex.
- Konstnärsnämnden anser dock att det finns skäl att höja takbeloppen med anledning av vidgningen av rättighetshavare inom ersättningssystemet.

- Konstnärsnämnden avstyrker förslaget att ersättningen per gigabyte undantas indexuppräknningen.

Konstnärsnämnden menar att den vidgning av ersättningsrätten som gjorts – bland annat till att omfatta länder utanför EU/EES samt de utökade rättigheterna för radio- och tv-företag – talar för att det finns skäl att höja takbeloppen. Myndigheten har dessutom svårt att se logiken i att ersättningen per gigabyte ska undantas från indexuppräkning.

Konstnärsnämnden ser en risk för att de föreslagna tarifferna inte kommer att kompensera svenska rättighetshavare för det intäktsbortfall som uppstår, vilket i förlängningen kan få negativa konsekvenser för svenska upphovspersoner och utövare.

6.6 Administration och fördelning

- Konstnärsnämnden tillstyrker utredningens bedömning att rätten till ersättning bör göras av endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade rättighetshavare på området och det bör fortsatt ankomma på organisationen att fördela ersättningen mellan de ersättningsberättigade.
- Konstnärsnämnden tillstyrker även utredningens bedömning att det inte bör införas särskilda regler om att rättighetshavare på begäran av organisationen ska lämna uppgifter om hur de påverkats ekonomiskt av förekommande privatkopiering.

Konstnärsnämnden menar att konstnärsorganisationerna inom Copyswede är väl lämpade att hantera fördelningsfrågorna och bedömer därför att någon ytterligare reglering inte är nödvändig.

6.7 Preskription av rättighetshavares fordran

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att den ersättningsberättigades fordran på organisationen ska preskriberas tre år efter utgången av det räkenskapsår då intäkterna inkasserades.

Konstnärsnämnden bedömer att borttagandet av kravet på ömsesidighet – i förhållande till rättighetshavare från länder utanför EU/EES – kommer tillföra utmaningar för inkasserande aktörer i form av ökad administration och hantering av nya krav på ersättning. Därför ser Konstnärsnämnden att en särskild preskriptionsregel kan underlätta tillämpningen samt skapa förutsebarhet i förvaltningen och ge bättre förutsättningar för en effektiv fördelning.

6.8 Utökad tillsyn

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att Patent- och registreringsverket ska ha tillsyn över att den organisation som har rätt att kräva in privatkopieringsersättning följer de föreslagna bestämmelserna.

Konstnärsnämnden har förståelse för förslaget om tillsyn av den organisation som har rätt att kräva in privatkopieringsersättning. Det framstår också som logiskt att ge ett sådant uppdrag till Patent- och registreringsverket, eftersom myndigheten redan i dag är tillsynsmyndighet för den kollektiva förvaltningen av upphovsrätt.

7 En ny möjlighet till medling

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att en medlare ska kunna utses för att hjälpa parter som vill ingå avtal om privatkopieringsersättning samt att ersättningen till medlaren ska, om inte annat har avtalats, betalas av parterna med lika delar.

För att underlätta framtida förhandlingar anser Konstnärsnämnden att det bör finnas möjlighet för parterna att få en medlare utsedd i samband med avtalsförhandlingar om privatkopieringsersättning.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

- Konstnärsnämnden tillstyrker utkastets förslag att lagändringen ska träda i kraft den 1 september 2026.

Konstnärsnämnden anser att det är angeläget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Samtidigt delar myndigheten utkastets bedömning att ett tidigare ikraftträdande än den 1 september 2026 inte är genomförbart. Konstnärsnämnden anser vidare att de ändringar som föreslås i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt samt i lagen om medling i vissa upphovsrättstvister bör träda i kraft samtidigt som övriga lagändringar.

9 Konsekvenser

Konstnärsnämnden delar utkastets bedömning att förslagen om en breddning av ersättningsordningen talar för att den samlade ersättning som ordningen genererar bör bli högre än i dag. Detta gäller särskilt ökade intäkter till rättighetshavare inom områdena text och stillbild, men även till andra rättighetshavare vars verk och prestationer i dag inte sänds ut eller ges ut på det sätt som den nuvarande ordningen förutsätter.

Konstnärsnämnden delar även utkastets bedömning att förslaget om att ta bort kravet på ömsesidighet i förhållande till rättighetshavare från länder utanför EU/EES medför nya utmaningar för de inkasserande aktörerna, bland annat i form av ökad administration och hantering av nya krav.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschef och direktör Mika Romanus efter föredragning av utredare Stefan Ahlenius. I beredningen av ärendet här även avdelningschef Magnus Kirchhoff deltagit.

Mika Romanus
Myndighetschef och direktör

Stefan Ahlenius
Utredare